

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Неля ПОДЛЕВСЬКА

Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

01 вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Проблемні питання української мови

Назва дисципліни

Галузь знань – А Освіта

Спеціальність – А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність – А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма – Середня освіта (Українська мова і література)

Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС. Код дисципліни – ОФП.02

Мова навчання – українська

Статус дисципліни – обов'язкова (фахової підготовки)

Факультет – гуманітарно-педагогічний

Кафедра – української філології

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин							Курсовий проєкт ¹	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття					Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Залік			Іспит	
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття						
Д	1	1	5	150	50	32		18			100			+	
З	1	1	5	150	14	8		6			136			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Середня освіта. (Українська мова і література)» за спеціальністю А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)».

Робоча програма складена д-ром філол. наук, проф. Михайлом ТОРЧИНСЬКИМ
Підпис автора Науковий ступінь, учене звання Ім'я, ПРІЗВИЩЕ автора

Протокол від 29 серпня 2025 р. № 1.

Зав. кафедри

Підпис

Анатолій ЯНЧИШИН

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету
Голова вченої ради факультету Неля ПОДЛЕВСЬКА
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Хмельницький 2025

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

(Підписи завідувача кафедри та гаранта ОП, за якою закріплений
обов'язковий освітній компонент)

Посада	Назва кафедри	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Зав. кафедри	української філології		Анатолій ЯНЧИШИН
Гарант ОП	української філології		Інна ПРИЙМАК

3. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Проблемні питання української мови» є однією з обов'язкових дисциплін і займає провідне місце у фаховій підготовці здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти очної (денної) і заочної форм її здобуття, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Українська мова і література)» в межах спеціальності А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)».

Пререквізити – вихідна.

Постреквізити – ОФП.03 Методика навчання української мови в закладах загальної середньої освіти; ОФП.05 Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти; ОФП.06 Переддипломна практика; ОФП.07 Кваліфікаційна робота.

Відповідно до освітньої програми дисципліна сприяє забезпеченню:

компетентностей: ІК. Здатність розв'язувати складні завдання або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов; ЗК 01. Здатність спілкуватися державною мовою на високому рівні як усно, так і письмово; ЗК 03. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; ФК 06. Здатність оперувати основними поняттями, концепціями і фактами сучасної мовознавчої та літературознавчої науки; ФК 07. Здатність застосовувати знання з провідних галузей мовознавства та літературознавства у практичній діяльності; ФК 16. Здатність застосовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень з мови та літератури, самостійно проводити науково-дослідницьку роботу; ФК 17. Здатність визначати концептуальні проблеми мовних фактів та верифікувати їх; реалізовувати обґрунтовані знання основних мовознавчих понять із теорії, історії мови; ФК 18. Здатність застосовувати системні знання із мовознавчих, літературознавчих дисциплін для вирішення професійних завдань; вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; **програмних результатів навчання:** ПРН 01. Володіти державною мовою для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; ПРН 03. Орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах (літературних напрямках і течіях), критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої (літературознавчої) науки, демонструвати власну інтерпретацію літературних (мовних) явищ; ПРН 05. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних; ПРН 06. Уміти застосовувати поглиблені знання з теорії української мови (літератури) для вирішення професійних завдань, вільно користуватися спеціальною термінологією в галузі досліджень з української філології; ПРН 10. Уміти створювати зв'язні монологічні і діалогічні тексти в усній і писемній формах, володіти методикою формування мовленнєвої компетенції здобувачів освіти.

Мета дисципліни. Узагальнити й поглибити знання магістрантів із теоретичних проблем різних структурних рівнів української мови.

Предмет дисципліни. Загальні процеси розвитку української мови й функціонування її на сучасному етапі.

Завдання дисципліни. Теоретичне узагальнення здобутих магістрантами знань з української мови; розширення й поглиблення загальнолінгвістичної підготовки випускників університету; ознайомлення студентів з проблемними питаннями теорії і практики української мови; опрацювання складних питань шкільного курсу рідної мови.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: володіти сучасними технологіями виокремлення й характеристики мовних одиниць та новітньою лінгвістичною термінологією; аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці; характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації; здійснювати науковий аналіз мовного й мовленнєвого матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних; дотримуватися правил академічної доброчесності; створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів; використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних завдань і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	практ. заняття	СРС	лекції	практ. заняття	СРС
<i>Перший семестр</i>						
Тема 1. Проблемні питання української мови: історія і сучасність	2	-	6			8
Тема 2. Проблема формування та походження фонетичної системи української мови.	2		6			8
Тема 3. Класифікація звуків української мови.	2	2	6	2		8
Тема 4. Фонетичні явища в сучасній українській мові.	2	2	6	2		8
Тема 5. Фонетичне членування мовленнєвого потоку.	2	2	6		2	8
Тема 6. Проблема лексичного значення слова і його різновидів в українській мові.	2		6			8
Тема 7. Лексика української мови з погляду походження і сфер уживання	2		6			8
Тема 8. Діалектологія. Фразеологія.	2	2	6			8
Тема 9. Морфеміка.	2		6	2		8
Тема 10. Словотвір.	2	2	6		2	8
Тема 11. Граматичне значення слова. Класифікація частин мови. Іменник.	2		6			8
Тема 12. Прикметник. Числівник. Займенник.	2	2	6			8
Тема 13. Дієслово як частина мови. Дієслівні форми.	2		6	2		8
Тема 14. Прислівник. Службові слова. Вигук.	2	2	6			8
Тема 15. Словосполучення. Просте неускладнене речення.	2		6		2	8
Тема 16. Просте ускладнене речення. Складне речення.	2	4	10			16
Разом:	32	18	100	8	6	136

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст лекційного курсу

Перелік лекцій для студентів денної форми здобуття освіти

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
<i>Перший семестр</i>		
1.	Проблемні питання української мови: історія і сучасність. Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні. Проблема походження української мови (характеристика різних концепцій). Українська мова серед інших слов'янських мов. Літ.: 2; 3; 6.	2
2.	Проблема формування та походження фонетичної системи української мови. Питання структури мови. Основні і проміжні рівні мови. Історія формування та походження фонетичної системи української мови. Літ.: 2; 3; 6.	2
3.	Класифікація звуків української мови. Фонема. Питання варіантів і варіацій фонем. Фонетична і фонематична транскрипція. Проблематика класифікації звуків (фонем). Літ.: 2; 3; 6.	2

4.	Фонетичні явища в сучасній українській мові. Синтагматичні відношення у фонологічній системі сучасної української мови. Різновиди звукових процесів (фонетичних явищ у сучасній українській мові). Асиміляція. Дисиміляція, Акомодація. Інші фонетичні явища. Евфонія (милозвучність). Літ.: 2; 3; 6.	2
5.	Фонетичне членування мовленнєвого потоку. Сегментні і суперсегментні одиниці. Склад. Наголос. Інтоніяція. Літ.: 2; 3; 6.	2
6.	Проблема лексичного значення слова і його різновидів в українській мові Лексико-семантична система мови: сучасний стан і проблеми. Ознаки слова як основної одиниці лексико-семантичної системи мови. Проблема визначення лексичного значення слова. Типологія лексичних значень. Літ.: 2; 3; 6.	2
7.	Лексика української мови з погляду походження і сфер уживання. Лексика української мови з погляду походження і сфер уживання. Стилїстична диференціяція лексики. Лексико-семантичні зв'язки у словниковому складі. Проблема лексико-граматичних груп української мови. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону: чинники стабілізації інновацій. Лексикологія і лексикографія. Літ.: 2; 3; 6.	2
8.	Діалектологія. Фразеологія. Проблема діалектного поділу української мовної території. Сучасні проблеми фразеології як науки. Фразеологізми як знаки вторинної номінації. Основні типологічні ознаки фразеологізмів. Питання фразеологічної варіантності й індивідуально-авторських перетворень. Літ.: 2; 3; 6.	2
9.	Морфеміка. Морфема і морф. Морфемний інвентар сучасної української мови. Критерії кваліфікації основи слова в морфемному аналізі. Інтерференція морфем. Полісемічні й омонімічні морфемі. Синонімія, антонімія і паронімія морфем. Типологія інтерфіксів. Проблема виділення нульових морфем. Літ.: 2; 4; 6.	2
10.	Словотвір. Найважливіші словотворчі категорії. Способи словотворення в українській мові. Історичні зміни структури слова. Типологія дериваційних процесів. Літ.: 2; 4; 6.	2
11.	Грамаіичне значення слова. Класифікація частин мови. Іменник. Грамаіична система мови. Критерії виділення частин мови. Лексико-грамаіичні категорії іменника. Рід і число. Категорія відмінка. Поділ іменників на відміни і групи. Особливості відмінювання іменників. Літ.: 1; 2; 4; 6.	2
12.	Прикметник. Числівника. Займенник. Різновиди прикметників за значенням та структурою. Ступені порівняння прикметників. Групування числівників за значенням та будовою Розряди займенників. Особливості відмінювання прикметників, числівників і займенників. Літ.: 1; 2; 4; 6.	2

13.	Дієслово як частина мови. Дієслівні форми. Дієслово та його форми. Морфологічні ознаки дієслова (вид, перехідність, стан, спосіб, час, особа). Особливості творення та граматичні ознаки дієприкметників, дієприслівників та безособових форм. Літ.: 1; 2; 4; 6.	2
14.	Прислівник. Службові сова. Вигук. Групування прислівників за значенням та синтаксичною роллю. Походження, будова, семантика та вживання прийменників, сполучників і часток. Модальники. Дієслівні зв'язки. Вигук і звуконаслідувальні слова. Літ.: 1; 2; 4; 6.	2
15.	Словосполучення. Просте речення. Типологія словосполучень, їхні відмінності від слів і речень. Типи синтаксичного зв'язку і синтаксичних відношень у словосполученнях, засоби їх вираження. Речення як основна синтаксична одиниця-конструкція. Категорія предикації, типологія наукових підходів до її вивчення. Систематизація простих речень. Головні і другорядні члени речення. Семантична структура речення. Актуальне членування речення. Літ.: 2; 5; 6.	2
16.	Просте ускладнене речення. Складне речення. Просте ускладнене речення як синтаксична одиниця. Принципи класифікації складних речень. Текст. Надфразна єдність. Період. Особливості передачі чужого мовлення. Літ.: 2; 5; 6.	2
РАЗОМ		32

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їхні анотації	Кількість годин
1.	Класифікація звуків української мови. Фонема. Питання варіантів і варіацій фонем. Фонетична і фонематична транскрипція. Проблематика класифікації звуків (фонем). Літ.: 2; 3; 6.	2
2.	Фонетичні явища в сучасній українській мові. Синтагматичні відношення у фонологічній системі сучасної української мови. Різновиди звукових процесів (фонетичних явищ у сучасній українській мові). Асиміляція. Дисиміляція, Акомодация. Інші фонетичні явища. Літ.: 2; 3; 6.	2
3.	Морфеміка. Морфема і морф. Морфемний інвентар сучасної української мови. Критерії кваліфікації основи слова в морфемному аналізі. Інтерференція морфем. Парадигматичні відношення у системі морфем сучасної української мови. Типологія інтерфіксів. Проблема виділення нульових морфем. Літ.: 2; 4; 6.	2
4.	Дієслово як частина мови. Дієслівні форми. Дієслово та його форми. Морфологічні ознаки дієслова (вид, перехідність, стан, спосіб, час, особа). Особливості творення та граматичні ознаки дієприкметників, дієприслівників та безособових форм. Літ.: 1; 2; 4; 6.	2
РАЗОМ:		8

5.2. Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів *денної* форми навчання

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Класифікація звуків української мови. Літ.: 2; 3; 6.	2
2.	Фонетичні явища в сучасній українській мові. Літ.: 2; 3; 6.	2
3.	Фонетичне членування мовленнєвого потоку. Сегментні і суперсегментні одиниці. Склад. Наголос. Інтонація. Літ.: 2; 3; 6.	2
4.	Лексикологія. Діалектологія. Фразеологія. Літ.: 2; 3; 6.	2
5.	Морфеміка. Словотвір. Літ.: 2; 4; 6.	2
6.	Іменник. Прикметник. Числівник. Займенник. Літ.: 1; 2; 4; 6.	2
7.	Дієслово. Дієслівні форми. Прислівник. Службові слова Літ.: 1; 2; 4; 6.	2
8.	Словосполучення. Просте речення. Просте ускладнене речення. Складне речення. Літ.: 2; 5; 6.	2
9.	Підсумкове заняття Літ.: 2; 5; 6.	2
Разом:		18

Перелік практичних занять для студентів *заочної* форми навчання

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Фонетичне членування мовленнєвого потоку. Літ.: 2; 3; 6.	2
2.	Морфеміка. Словотвір. Літ.: 2; 4; 6.	2
3.	Словосполучення. Просте неускладнене речення. Літ.: 2; 5; 6.	2
Разом:		6

5.3. Зміст самостійної (зокрема індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів усіх форм здобуття освіти полягає в систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до практичних занять, усному й письмовому опитуванні, написанні самостійних і контрольних робіт, тестуванні тощо.

Зміст самостійної роботи для студентів *денної* форми навчання

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т1. Підготовка до усного опитування.	6
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т2. Підготовка до усного опитування.	6
3.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3. Підготовка до усного опитування.	6
4.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4. Підготовка до усного опитування.	6
5.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5. Підготовка до усного опитування й написання контрольної роботи №1.	6

6.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т6. Підготовка до усного опитування.	6
7.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т7. Підготовка до усного опитування й ПО №1.	6
8.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т8. Підготовка до усного опитування. Виконання тестів № 1.	6
9.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т9. Підготовка до усного опитування.	6
10.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т10. Підготовка до усного опитування й написання самостійної роботи № 1.	6
11.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т11. Підготовка до усного опитування.	6
12.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т12. Підготовка до усного опитування.	6
13.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т13. Підготовка до усного опитування. Виконання тестів №2	6
14.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т14. Підготовка до усного опитування й написання самостійної роботи №2.	6
15.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т15. Підготовка до усного опитування й ПО №2.	6
16.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т16. Підготовка до усного опитування та написання контрольної роботи № 2.	6
17.	Підготовка до підсумкового заняття. Виконання тестів №2.	4
РАЗОМ:		100

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти, які навчаються за **заочною** формою здобуття вищої освіти, полягає у виконанні в повному обсязі усіх видів робіт відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни, таких як: самостійна робота над засвоєнням теоретичного матеріалу; виконання у відповідних семестрах контрольних робіт та інших індивідуальних завдань, передбачених робочою програмою; підготовка до поточного та семестрового контролів в період проведення лабораторно-екзаменаційних сесій тощо.

Студенти заочної форми навчання виконують домашню контрольну роботу, вимоги до виконання якої та варіанти завдань встановлюються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує на кафедрі в період настановної сесії. Крім цього до послуг студентів сторінка навчальної дисципліни в Модульному середовищі для навчання, де розміщені робоча програма дисципліни та необхідні документи з її навчально-методичного забезпечення. Детальніше програма дисципліни та завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти, які поєднують навчання з виробництвом, викладено у Методичних рекомендаціях з дисципліни для цієї категорії здобувачів.

6. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, таких як словесні (лекції з використанням методів проблемного навчання і візуалізації (з використанням мультимедійного супроводу), розповіді, бесіди); практичні (виконання вправ, написання диктантів), наочні (таблиці, слайди), робота з довідковою літературою (словниками, енциклопедіями, довідниками тощо), спостереження та аналіз його результатів (на основі лінгвістичного матеріалу), самостійна робота (опрацювання теоретичного матеріалу). інформаційно-комунікаційних та технології дистанційного навчання (сервіс для проведення онлайн конференцій Zoom, Модульне середовище для навчання тощо).і мають за мету – оволодіння студентами спеціальною термінологією і набуття ними практичних навичок з аналізу мовних одиниць..

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю: усне опитування; підсумкове письмове опитування; написання самостійної роботи; написання контрольної роботи; тестування.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного, так і підсумкового контролю. Іспит проводиться з усього матеріалу дисципліни за білетами, попередньо розробленими і затвердженими на засіданні кафедри. Здобувач вищої освіти, який набрав з усіх видів навчальної роботи суму балів, нижчу за 60 відсотків від максимального балу, не допускається до семестрового контролю, поки не виконає обсяг роботи, передбачений робочою програмою. Здобувач вищої освіти, який набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше від максимального балу) з усіх видів поточного контролю і не склав іспит, вважається таким, який має академічну заборгованість. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється в період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

Здобувачі мають можливість отримати знання з окремих тем дисципліни шляхом неформальної освіти і звернутися із заявою про перезарахування результатів неформальної освіти згідно з «Положенням про порядок визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися правил академічної доброчесності («Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ХНУ»).

8. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Відвідування занять із дисципліни є обов'язковим, однак за об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватися в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни й формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до практичних занять (вивчення теоретичного матеріалу з теми, виконання практичних занять).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами опитування під час практичних занять, тестування, написання самостійних і контрольних робіт, підсумкового теоретичного опитування.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну і контрольну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, підказки, плагіат, використання штучного інтелекту (без цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що

передбачені робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах, які сприяють формування компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

9. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше ніж 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання усіх видів навчальної роботи за результатами поточного контролю протягом вивчення навчальної дисципліни, встановлених її робочою програмою, здобувач денної форми здобуття освіти з навчальної дисципліни, підсумковим контролем для якої є іспит, може набрати до 60 балів (здобувач заочної форми – до 50 балів). Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет»).

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти з будь-якого виду навчальної роботи (структурної одиниці) рекомендується використовувати наведені нижче узагальнені критерії:

Таблиця 1 – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко й у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати й обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи й володіння спеціальними приладами та інструментами, прикладними програмами. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнювальні висновки, демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. При відповіді можуть бути допущені дві-три несуттєві <i>похибки</i> .

Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки .
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності й суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи й оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти у 1-му семестрі

Аудиторна робота						Контрольні заходи						Семестровий контроль	Разом
Усні відповіді на практичних заняттях				Підсумкове письмове опитування		Тестовий контроль		Самостійна робота		Контрольна робота		Іспит	
1-2	3-4	5-6	7-9	№1 (Т6-7)	№2 (Т15)	№1 (Т1-8)	№2 (Т11-13)	№1 (Т9-10)	№2 (Т11-14)	№1 (Т1-5)	№2 (Т15-16)		
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)													
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	24-40	60-100
12-20				6-10		6-10		6-10		6-10		24-40	

Примітка: УО – усне опитування; ПО – підсумкове письмове опитування; ТК – тестовий контроль; СР – самостійна робота; КР – контрольна робота; ПК – підсумковий контроль (іспит). За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижчу від встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці 1 «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС». У дужках вказано номер теми заняття для певної форми контролю.

Оцінювання на практичних заняттях

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: знання теоретичного матеріалу з теми і вміння використати його при аналізі частин мови (як окремих атрибутів, так і комплексної їхньої характеристики). При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на практичних заняттях викладач користується критеріями, наведеними у Таблиці 1.

Оцінювання самостійних і контрольних робіт

Аналогічно оцінюються й самостійні та контрольні роботи здобувачів вищої освіти, тобто враховуються «Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти» і рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей.

У випадку виявлення здобувачем рівня знань, нижчого ніж 60 відсотків від максимального балу, встановленого робочою програмою для кожної структурної одиниці, усна відповідь, самостійна чи контрольна робота йому не зараховуються. Для отримання позитивної оцінки здобувач вищої освіти має більш ґрунтовно опрацювати матеріал, виправити грубі помилки та повторно пройти форму контролю у призначений викладачем для цього час.

Оцінювання підсумкових письмових опитувань

Підсумкове письмове опитування оцінюється п'ятьма балами, якщо здобувач вищої освіти дав 90 % і більше правильних відповідей на поставлені питання; чотирма балами – від 73 % до 89 %, трьома балами – від 60 % до 72 %; незадовільна оцінка ставиться, якщо отримано менш ніж 60 % правильних відповідей.

Оцінювання тестів

Тематичний тест для кожного здобувача вищої освіти складається із тридцяти тестових завдань, (кількість варіантів відповіді у кожному тесті – п'ять). На тестування відводиться 30 хвилин. Здобувач вищої освіти проходить тестування в он-лайн режимі в модульному середовищі для навчання MOODLE. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспиту)

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль з дисципліни у формі іспиту, завданням якого є системне й об'єктивне оцінювання як теоретичної, так і практичної підготовки здобувача з навчальної дисципліни. Складання іспиту відбувається за попередньо розробленими й затвердженими на засіданні кафедри білетами. Екзаменаційний білет складається із восьми питань – трьох теоретичних і п'яти практичного характеру.

Таблиця 2 – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів денної форми навчання (40 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал («задовільно»)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) («добре»)	Максимальний (високий) бал («відмінно»)
Теоретичне питання № 1	3	4	5
Теоретичне питання № 2	3	4	5
Теоретичне питання № 3	3	4	5
Практичне завдання № 4	3	4	5
Практичне завдання № 5	3	4	5
Практичне завдання № 6	3	4	5
Практичне завдання № 7	3	4	5
Практичне завдання № 8	3	4	5
РАЗОМ:	24	32	40

Примітка. Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали) та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25–39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи й оцінювання результатів навчання студентів заочної форми здобуття освіти у 1-му семестрі

Аудиторна робота				Контрольні заходи			Семестровий контроль	Разом
Усні відповіді на практичних заняттях		Самостійна робота		Тестовий контроль		Контрольна робота	Іспит	
№1	№2	№1 (Т3)	№2 (Т5)	№1 (Т1-3)	№2 (Т4-5)	№1 (Т1-5)		
<i>Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)</i>								
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	12-20	30-50	60-100
6-10		6-10		6-10		12-20	30-50	

Оцінювання якості виконання контрольної роботи студентами заочної форми здобуття освіти

Контрольна робота передбачає виконання 16 завдань – двох теоретичних і чотирнадцяти практичних (систематизація слів за певними атрибутами та аналіз їх як частин мови). Зміст завдань і коментарі до їх виконання наведено в методичних рекомендаціях до виконання контрольної роботи. При оцінюванні двох теоретичних завдань контрольної роботи враховується якість їх виконання і виставляється оцінка від одного (мінімальний (достатній) бал) до трьох балів (максимальний (високий) бал). Кожне практичне завдання, виконане позитивно, оцінюється одним балом; за всі практичні завдання здобувач може отримати 14 балів. Загальна максимальна сума балів становить 20. Критерії оцінювання контрольної роботи наведені в Таблиці 3.

Таблиця 3 – Розподіл балів між завданнями контрольної роботи здобувача вищої освіти

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал	Потенційні позитивні бали* (середній бал)	Максимальний (високий) бал
Теоретичне питання № 1	1	2	3
Теоретичне питання № 2	1	2	3
Практичні завдання (загалом 14)	10	12	14
РАЗОМ:	12	16	20

Примітка. Позитивний бал за контрольну роботу, відмінний від мінімального (12 балів) та максимального (20 балів), знаходиться в межах 13-19 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) контрольної роботи.

Кожне завдання контрольної роботи здобувача вищої освіти оцінюється з використанням наведених у Таблиці 1 критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (щодо визначення достатнього, середнього та високого рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей).

Таблиця 4 – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів заочної форми навчання (50 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал («задовільно»)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) («добре»)	Максимальний (високий) бал («відмінно»)
Теоретичне питання № 1	3	4	5
Теоретичне питання № 2	3	4	5
Теоретичне питання № 3	3	4	5

Практичне завдання № 4	3	4	7
Практичне завдання № 5	3	4	7
Практичне завдання № 6	5	6	7
Практичне завдання № 7	5	6	7
Практичне завдання № 8	5	6	7
РАЗОМ:	30	38	50

Примітка. Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (30 балів) та максимального (50 балів), знаходиться в межах 31-49 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.

Семестровий іспит виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до Таблиці 5.

Таблиця 5 – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна оцінка (рівень досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

10. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні.
2. Проблема походження української мови (характеристика різних концепцій).
3. Українська мова серед інших слов'янських мов.
4. Питання структури мови. Основні і проміжні рівні мови.
5. Історія формування фонетичної системи української мови.
6. Фонема. Питання варіантів і варіацій фонем.
7. Проблематика класифікації звуків (фонем).
8. Фонетична і фонематична транскрипція.
9. Синтагматичні відношення у фонологічній системі сучасної української мови. Різновиди звукових процесів (фонетичних явищ у сучасній українській мові). Асиміляція. Дисиміляція, Акомодация. Інші фонетичні явища.
10. Сегментні і суперсегментні одиниці. Інтонація. Наголос. Склад. Евфонія (милозвучність).

11. Лексико-семантична система мови: сучасний стан і проблеми. Ознаки слова як основної одиниці лексико-семантичної системи мови. Проблема визначення лексичного значення слова.

12. Типологія лексичних значень.

13. Лексика української мови з погляду походження і сфер уживання.

14. Стилїстична диференціяція лексики. Лексико-семантичні зв'язки у словниковому складі. Проблема лексико-граматичних груп української мови. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону: чинники стабілізації інновацій.

15. Лексикологія і лексикографія.

16. Проблема діалектного поділу української мовної території.

17. Сучасні проблеми фразеології як науки. Фразеологізми як знаки вторинної номінації. Основні типологічні ознаки фразеологізмів. Питання фразеологічної варіантності й індивідуально-авторських тем перетворень.

18. Морфема і морф. Морфемний інвентар сучасної української мови. Критерії кваліфікації основи слова в морфемному аналізі. Полісемічні й омонімічні морфеми. Синонімія, антонімія і паронімія морфем. Типологія інтерфіксів. Проблема виділення нульових морфем.

19. Морфемні явища в українській мові. Складнощі в розмежуванні морфем.

20. Найважливіші словотворчі категорії. Способи словотворення в українській мові. Історичні зміни структури слова. Типологія дериваційних процесів.

21. Граматична система мови. Критерії виділення частин мови.

22. Лексико-граматичні категорії іменника. Рід і число. Категорія відмінка. Поділ іменників на відміни і групи. Особливості відмінювання іменників.

23. Різновиди прикметників за значенням та структурою. Ступені порівняння прикметників.

24. Групування числівників за значенням та будовою

25. Розряди займенників.

26. Дієслово та його форми. Морфологічні ознаки дієслова (вид, перехідність, стан, спосіб, час, особа).

27. Особливості творення та граматичні ознаки дієприкметників, дієприслівників та безособових форм.

28. Групування прислівників за значенням та синтаксичною роллю.

29. Походження, будова, семантика та вживання прийменників, сполучників і часток.

30. Модальники. Дієслівні зв'язки. Вигук і звуконаслідувальні слова.

31. Типологія словосполучень, їхні відмінності від слів і речень.

32. Типи синтаксичного зв'язку і синтаксичних відношень у словосполученнях, засоби їх вираження.

33. Речення як основна синтаксична одиниця-конструкція. Категорія предикації, типологія наукових підходів до її вивчення. Систематизація простих речень.

34. Головні і другорядні члени речення.

35. Семантична структура речення.

36. Актуальне членування речення.

37. Просте ускладнене речення як синтаксична одиниця.

38. Принципи класифікації складних речень.

39. Текст. Надфразна єдність. Період.

40. Особливості передачі чужого мовлення.

11. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни «Проблемні питання української мови» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами, що розміщені в Модульному середовищі для навчання MOODLE:

1. Проблемні питання української мови: збірник вправ і завдань для магістрантів спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова та література. Укладач Торчинський М. М. Хмельницький, 2023. 100 с. URL: <https://surl.li/xwowwc>.

2. Проблемні питання української мови: методичні рекомендації для виконання контрольної роботи здобувачами освіти заочної форми навчання другого (магістерського) рівня за ОПП «Середня освіта. Українська мова та література». Укладач Торчинський М. М. Хмельницький, 2023. 100 с. URL: <https://surl.li/idqgsu>

3. Торчинський М. М. Проблемні питання української мови: електронний конспект лекцій. Хмельницький, 2014. 334 с. URL: <https://msn.khmn.u.edu.ua/course/view.php?id=9191#section-0>

12. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Інформаційна та комп'ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший мобільний пристрій, проєктор. Програмне забезпечення: програми Microsoft Office або аналогічні, доступ до мережі Інтернет, робота з презентаціями.

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного прикладного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.

2. Караман С. О., Караман О. С., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова. Київ: Літера ЛТД, 2011. 560 с.

3. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика. Мойсієнко А. К., Бас-Кононенко О. В., Бондаренко В. В. та ін. Київ: Знання, 2010. 270 с.

4. Сучасна українська мова. Морфологія. За редакцією Мойсієнка А. К. Київ: Знання, 2013. 238 с.

5. Сучасна українська мова. Синтаксис. За редакцією Мойсієнка А. К. Київ: Знання, 2013. 524 с.

6. Торчинський М. М. Проблемні питання української мови: електронний конспект лекцій. Хмельницький, 2014. 334 с.

Додаткова література

7. Баркасі В. В., Каленюк С. О., Коваленко О. В. Словник лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. 192 с.

8. Вербич С. О. Граматика української мови в таблицях за оновленим правописом. Київ: Арій, 2020. 127 с.

9. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. Івано-Франківськ : Сімік, 2011. 272 с.

10. Загнітко А., Миронова Г. Синтаксис української мови Теоретико-прикладний аспект. Брно : Masarykova univerzita, 2013. 223 с.

11. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012. 402 с.
12. Загнітко А. П. Теоретична граматика сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк: БАО, 2011. 992 С.
13. Лаврінець О. Я., Симонова К. С., Ярошевич І. А. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.
14. Малюга Н. М. Шарманова Н. М. Сучасна українська літературна мова: лексикологія, фразеологія, лексикографія. Кривий Ріг : КПП ДВНЗ «КНУ», 2012. 82 с.
15. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.
16. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2010. 769 с.
17. Торчинський М. М. Займенник у системі частин мови: проблемні питання. *Поділля. Філологічні студії*. Хмельницький, 2023. Випуск 16, том 2. С. 79–92.
18. Торчинський М. М. Складні питання теорії і практики української мови та специфіка їх вивчення магістрантами. *Магістр української філології: теорія і практика навчання*: колективна монографія. Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 91–103.
19. Торчинський М.М., Торчинська Н.М. Систематизація частин мови з прикметниковим типом відмінювання в українській мові. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2023. Випуск 3 (101). С. 216–229.
20. Торчинський М. М.. Числівник у системі частин мови: проблемні питання. *Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактика*: збірник наукових праць. Хмельницький, 2023. Випуск тринадцятий. С. 159–180.
21. Українська мова (енциклопедія). Редколегія: Русанівський В. М., Тараненко О. О. та ін. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
22. Українсько-англійський словник лінгвістичної термінології. Укладачі Коломієць Л. В., Паламарчук О. Л., Стрельчук Г. П., Шевченко М. В. Київ : Освіта України, 2013. 455 с.
23. Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947 – 1953 р.). Київ : Темпора, 2012. 664 с.
24. Шевчук С., Кабиш О., Клименко І. Сучасна українська літературна мова. Київ : Алерта, 2011. 544 с.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Електронна бібліотека університету. URL : <http://library.khmnu.edu.ua/>.
2. Інституційний репозитарій ХНУ. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.
3. Модульне середовище Хмельницького національного університету (Кафедра української філології, курс «Проблемні питання української мови»). URL: <https://msn.khmnu.edu.ua/>.